

OBRAZAC

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ PROPISA

Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija

NAZIV PROPISA

Nacrt Strategije pametne specijalizacije 2026-2031. sa Akcionim planom za period 2026-2027. godine

1. Definisane probleme

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

Koje probleme treba da riješi predloženi akt?

Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija je, u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore za 2026. godinu, pripremio Nacrt Strategije pametne specijalizacije (S3) 2026-2031. sa Akcionim planom za period 2026-2027. godine.

U toku Procesu preduzetničkog otkrivanja (EDP), koji predstavlja kontinuirani i široko inkluzivni dijalog između privrednog, akademskog, državnog i civilnog sektora, EDP timovi, sastavljeni od predstavnika privrede, akademske zajednice, državnog sektora i civilnog društva, vodili su konsultativni proces sa EDP radnim grupama i drugim relevantnim stejkholderima iz oblasti prepoznatih Nacrtom nove Strategije pametne specijalizacije. Prioritetne oblasti obuhvataju: Građevinarstvo po mjeri prirode i čovjeka, Energiju i održivu životnu sredinu, Održivu poljoprivredu i lanac vrijednosti hrane, ICT i digitalne inovacije, kao i Inovativni, regenerativni i održivi turizam. Većina prioriteta zadržana je iz prethodnog strateškog okvira, uz određena unapređenja i prilagođavanja savremenim razvojnim trendovima. U tom kontekstu, oblast turizma dodatno je redefinisana kroz snažniji fokus na inovativne, regenerativne i održive pristupe razvoju destinacije, dok je kao nova prioriteta oblast prepoznata Građevinarstvo po mjeri prirode i čovjeka, koje predstavlja iskorak ka održivoj, energetske efikasnoj i tehnološki naprednoj izgradnji, uz integraciju principa zelene i cirkularne ekonomije. Kroz ovaj proces sproveden je niz aktivnosti usmjerenih na jasno i precizno identifikovanje ključnih problema i njihovih uzroka u okviru definisanih S3 prioriteta, primjenom metodologije izrade drveta problema.

Ključni problemi definisani su tokom Procesu preduzetničkog otkrivanja, i prepoznati su u EDP izvještaju¹ za svaku prioriteta oblast pojedinačno. Ključni problem u oblasti „Građevinarstvo po mjeri prirode i čovjeka“ ogleda se u činjenici da produktivnost, efikasnost i razvoj sektora nisu adekvatno zasnovani na naučno-inovativnim rješenjima. U prioriteta S3 oblasti „Energija i održiva životna sredina“, prepoznat je problem vremenske i produktivne neefikasnosti u procesu zelene energetske tranzicije. Kroz oblast „Poljoprivreda i lanac vrijednosti hrane“, istaknuta su 4 ključna problema: nizak nivo prerade i dodatne vrijednosti, nedostatak obrazovanog i tehnički osposobljenog kadra, administrativne barijere i neujednačena regulativa i slaba kultura udruživanja i zastarjeli proizvodni modeli. U oblasti „ICT i digitalne inovacije“ kao ključan problem istaknuta je sistemska nespremnost za prihvatanje ICT-a kao strateške privredne grane i nosioca digitalne transformacije u Crnoj Gori. Kada je riječ o prioriteta „Inovativni, regenerativni i održivi turizam“, kao centralni razvojni izazov prepoznata je nedovoljna konkurentnost i održivost turističke ponude Crne Gore.

¹ <https://www.gov.me/dokumenta/6d2c487e-5b4f-4fa6-bd79-de9e6e29c678>

Polazeći od principa kontinuiteta, nova Strategija pametne specijalizacije 2026-2031. predstavlja nastavak i nadogradnju prethodnog strateškog okvira, uz istovremeno prilagođavanje novim razvojnim okolnostima i izazovima. Promjene u globalnom ekonomskom okruženju, ubrzani tehnološki razvoj, kao i rastući značaj digitalne i zelene tranzicije dodatno naglašavaju potrebu za strateškim usmjeravanjem resursa ka oblastima koje imaju najveći potencijal za inovacije i stvaranje dodate vrijednosti.

U skladu sa gore navedenim, ovaj akt ima za cilj da obezbijedi ambijent u kojem prioritetni sektori: generišu inovacijama vođen, održiv i inkluzivan ekonomski rast, ubrzavaju zelenu i digitalnu tranziciju, kao i unapređuju međunarodnu konkurentnost crnogorske ekonomije

Kroz EDP fazu procesa pripreme Strategije pametne specijalizacije sprovedena je i SWOT analiza prioritetnih oblasti, koja je omogućila identifikaciju ključnih razvojnih potencijala, slabosti, prilika i prijetnji, te poslužila kao osnova za definisanje problema, uzroka problema i prioritetnih oblasti intervencije

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Bogati prirodni i kulturni resursi, uključujući biodiverzitet, geografski položaj i turistički potencijal. • Rastući inovacioni ekosistem i dostupni stručni kapaciteti u <i>ICT</i>, energiji i drugim prioritetnim sektorima. • Postojanje institucionalnog i finansijskog okvira za podršku projektima, uključujući EU fondove i nacionalne inicijative. • Diverzifikacija sektora i proizvoda kroz digitalna rješenja, zelene tehnologije, održivu poljoprivredu, inovativni turizam i dodatnu vrijednost u proizvodnji hrane. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak kvalifikovane i motivisane radne snage, posebno u menadžmentu i zanatskim/digitalnim strukama. • Fragmentirana i nedovoljno koordinisana institucionalna struktura, regulatorne prepreke i spor sistem monitoringa. • Ograničeni investicioni kapaciteti i tehnološka zavisnost u ključnim sektorima. • Nedovoljna digitalizacija i infrastrukturni kapaciteti, uključujući registre, <i>IT</i> sisteme i logističke mreže.
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Digitalna i zelena tranzicija, primjena cirkularnih tehnologija i obnovljivih izvora energije. • Pristup EU i međunarodnim fondovima za finansiranje inovacija i održivih projekata. • Jačanje horizontalne saradnje među sektorima kroz sinergiju privrede, akademije, civilnog i javnog sektora. • Razvoj novih lanaca vrijednosti i proizvoda s dodanom vrijednošću, uključujući inovativni turizam, brendiranu hranu, <i>ICT</i> rješenja i zelene tehnologije. 	<ul style="list-style-type: none"> • Odliv talenata i stručnog kadra, posebno u <i>ICT</i>, turizmu i inženjerskim oblastima, uz rizik od depopulacije ruralnih područja. • Klimatske promjene i ekološki rizici koji ugrožavaju prirodne resurse, poljoprivredu i turizam. • Globalna konkurencija i tržišna volatilnost, uključujući regionalne i međunarodne konkurente i digitalne platforme. • Politička i regulatorna nesigurnost, uključujući spore reforme i neusklađenost pravnog okvira.

Koji su uzroci problema?

Kako bi kroz Proces preduzetničkog otkrivanja došle do definicije ključnih problema u prioritetnim oblastima, EDP grupe su prvenstveno identifikovale njihove uzroke, pri čemu je utvrđeno da identifikovani problemi proizilaze iz više međusobno povezanih strukturnih, infrastrukturnih, institucionalnih i izazova u pogledu ljudskih

kapaciteta.

U oblasti "Građevinarstvo po mjeri prirode i čovjeka" definisana su 4 uzroka problema: nedostatak kvalifikovane radne snage, narušen međudnos prirode i graditelja, neefikasan institucionalno-regulatorni okvir i nizak nivo digitalizacije i inovacija u sektoru. Kroz oblast „Energija i održiva životna sredina“, prepoznata su 4 glavna uzroka problema: visoka zastupljenost zastarjelih, neefikasnih tehnologija baziranih na fosilnim gorivima i nedovoljno iskorišćen potencijal obnovljivih izvora energije, neefikasan institucionalni okvir i nedovoljna ulaganja u sisteme zaštite životne sredine i cirkularne ekonomije, nedovoljna usklađenost i povezanost obrazovnog sistema i potreba tržišta rada za sprovođenje zelene energetske tranzicije i nedovoljno efikasna koordinacija između državnih institucija, privrede i akademije. U oblasti „Održiva poljoprivreda i lanac vrijednosti hrane“ identifikovani su sljedeći uzroci: nedovoljno razvijena prerađivačka infrastruktura, ograničen pristup investicionom kapitalu, slaba vertikalna integracija između proizvođača i prerađivača, slaba saradnja sa istraživačkim institucijama, nedostatak praktične obuke i dualnih modela obrazovanja, slaba atraktivnost poljoprivrede za mlade i ženeograničen pristup digitalnim alatima u ruralnim područjima, nizak nivo digitalizacije javnih usluga, nedovoljni kapaciteti lokalne administracije, spore i nepredvidive procedure, nedovoljno razvijene zadruge i klasteri, nizak nivo povjerenja među proizvođačima i nedovoljno snažna institucionalna podrška udruživanju. Kroz oblast "ICT i digitalne inovacije", prepoznati uzroci problema su: nepostojanje adekvatne povezanosti između države, privrede i akademije, neadekvatan obrazovni sistem, ograničeno implementiran, neiskomuniciran i sporo adapabilan regulatorni okvir i slaba digitalna pismenost. U oblasti "Inovativni, regenerativni i održivi turizam" definisana su 3 glavna uzroka problema: fragmentisan institucionalni okvir i nedovoljno razvijeno poslovno i regulatorno okruženje u turizmu, nedovoljno razvijena istraživačka, obrazovna i inovaciona baza sektora turizma i nedostatak predvidljivih i ciljano usmjerenih finansijskih instrumenata za digitalnu i zelenu transformaciju sektora.

Definisani **uzroci problema** prevedeni su u operativne ciljeve, dok su poduzroci operacionalizovani kroz mjere koje direktno doprinose ostvarivanju tih ciljeva. Na ovaj način obezbijedena je jasna veza između problema, ciljeva i mjera, kao i njihova hijerarhijska i sadržajna usklađenost.

Stoga će pravovremeno usvajanje Strategije pametne specijalizacije Crne Gore za period 2026–2031. godine omogućiti sistemsko usmjeravanje razvoja ka inovacijama, zelenoj i digitalnoj tranziciji, jačanju konkurentnosti privrede i efikasnijem povezivanju nauke, privrede i javnog sektora, čime se stvaraju preduslovi za održiv i inkluzivan društveno-ekonomski razvoj Crne Gore.

Koje su posljedice problema?

Kroz Proces preduzetničkog otkrivanja, EDP grupe su takođe definisale i posljedice koje mogu nastati iz ranije navedenih problema po prioritetnim oblastima. U oblasti „Građevinarstvo po mjeri prirode i čovjeka“, kao ključne posljedice prepoznati su slaba kontrola kvaliteta radova i projekata, neadekvatno sprovođenje mjera zaštite na radu i upravljanje rizicima, odliv stručnjaka, česta probijanja rokova izgradnje, oslanjanje na uvoz materijala, nelojalna konkurencija, slabo upravljanje objektima i ograničena internacionalizacija sektora. U okviru oblasti „ICT i digitalne inovacije“, istaknuti su rast nedostatka kvalifikovanog kadra i odliv talenata, smanjenje povjerenja investitora, otežan pristup tržištima, niža konkurentnost, slabija saradnja sa istraživačko-razvojnim sektorom, kao i opadanje kvaliteta obrazovanja, praktičnih obuka i procesa digitalne transformacije.

U oblasti „Energija i održiva životna sredina“, posljedice identifikovanih problema ogledaju se u sporijoj zelenoj tranziciji, ograničenom razvoju održivih energetske rješenja, slabijoj energetske efikasnosti i nedovoljnoj otpornosti na klimatske izazove. Kada je riječ o oblasti „Održiva poljoprivreda i lanac vrijednosti hrane“, prepoznate su posljedice poput niske produktivnosti, nedovoljne povezanosti proizvođača i prerađivača, ograničene primjene inovacija i digitalnih rješenja, kao i smanjene konkurentnosti domaće proizvodnje. U okviru oblasti „Inovativni, regenerativni i održivi turizam“, kao značajne posljedice izdvojeni su sezonalnost turističke ponude, nedovoljna diverzifikacija proizvoda i usluga, ograničeno povezivanje sa drugim sektorima, kao i sporije usvajanje održivih i inovativnih modela razvoja turizma

Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?

Postojanje identifikovanih problema, njihovih uzroka i posljedica negativno utiče na širok spektar subjekata u Crnoj Gori, pri čemu su u određenoj mjeri pogođeni gotovo svi ključni akteri društvenog, ekonomskog i institucionalnog sistema. Posebno su pogođeni privredni subjekti u okviru prioriternih oblasti, koji se suočavaju sa ograničenom konkurentnošću, nedostatkom kvalifikovane radne snage, sporijom digitalnom i zelenom tranzicijom, otežanim pristupom tržištima, slabijom povezanošću sa istraživačko-razvojnim sektorom i nižim nivoom inovacija. Istovremeno, negativni efekti reflektuju se i na akademsku i istraživačku zajednicu kroz ograničene mogućnosti za transfer znanja, komercijalizaciju istraživanja i intenzivniju saradnju sa privredom.

Pored toga, posljedice identifikovanih izazova direktno utiču i na institucije javnog sektora, jedinice lokalne samouprave, obrazovni sistem, kao i na građane, posebno mlade ljude, kroz smanjene mogućnosti za zapošljavanje, profesionalni razvoj i dugoročno zadržavanje talenata u Crnoj Gori. Problemi se dodatno reflektuju na ukupni društveno-ekonomski razvoj države kroz sporije sprovođenje održive i inovacione transformacije, niži nivo otpornosti ekonomije na tržišne i klimatske promjene, ograničeno stvaranje dodatne vrijednosti i sporije približavanje evropskim razvojnim i inovacionim standardima.

Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa (“status quo” opcija)?

U slučaju neblagovremenog usvajanja Strategije pametne specijalizacije 2026-2031. sa Akcionim planom za period 2026-2027. godine biće u značajnoj mjeri oštećena cjelokupna koordinacija između javnog sektora, privrede i naučno-istraživačkog ekosistema, naročito privredne i akademske zajednice u okviru definisanih prioriternih oblasti a što će za posledicu imati neadekvatnu sinhronizaciju politika istraživanja, primjenu najnovijih znanja, vještina i tehnologija a koje u konačnom utiču na podsticanje i oslobađanje inovacija na nacionalnom i regionalnom nivou.

2. Ciljevi

- **Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?**
- **Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.**

Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?

Imajući u vidu analizu stanja prioriternih S3 oblasti u Crnoj Gori, Strategija pametne specijalizacije 2026-2031 utvrđuje sljedeće strateške ciljeve (SC):

- SC 1: “Povećati konkurentnost i dodatu vrijednost građevinskog sektora kroz tehnološku modernizaciju, digitalnu transformaciju i primjenu održivih i inovativnih rješenja”.
- SC 2: „Ubrzati sprovođenje zelene energetske tranzicije zasnovane na inovacijama, kroz dekarbonizaciju energetskog sektora, povećanje učešća OIE u ukupnoj potrošnji električne energije i uz primjenu modernih tehnologija i jačanja ljudskih kapaciteta“.
- SC 3: „Transformacija poljoprivredno-prehrambenog sektora Crne Gore ka većoj dodanoj vrijednosti, konkurentnosti, inovacijama i održivosti, radi jačanja domaće proizvodnje, otpornosti lanca hrane i digitalne transformacije, uz promovisanje održivog upravljanja resursima i podsticanje razvojnih niša sa visokom dodatom vrijednošću. “
- SC 4: „Pozicionirati ICT sektor kao ključni pokretač digitalne i inovacione transformacije crnogorske ekonomije kroz povećanje konkurentnosti i snažniju međunarodnu tržišnu integraciju zasnovanu na inovativnim proizvodima i uslugama visoke dodate vrijednosti.“
- SC 5: „Transformacija turističkog modela Crne Gore ka inovativnom, održivom i regenerativnom turizmu visoke dodate vrijednosti, zasnovanom na znanju, digitalnim rješenjima i snažnim partnerstvima između javnog, privatnog i akademskog sektora, sa ciljem produženja turističke sezone, diverzifikacije ponude, ravnomjernijeg regionalnog razvoja i unapređenja kvaliteta života lokalnog stanovništva“.

Kako bi se metodološki pratio napredak u implementaciji Strategije, odnosno napredak u postizanju gore

navedenih strateških ciljeva definisani su i operativni ciljevi (OC) u kontekstu njihovog doprinosa samoj realizaciji i to:

- SC 1:
 - OC 1.1. - Uspostaviti funkcionalan sistem e-poslovanja u procesu izdavanja građevinskih dozvola.
 - OC 1.2. - Unaprijeđen institucionalno-regulatorni okvir i ljudski kapaciteti građevinskog sektora radi stvaranja uslova za efikasno uvođenje digitalnih tehnologija
- SC 2:
 - OC 2.1. - Uspostaviti i unaprijediti ciljne mehanizme podrške za razvoj i primjenu visokoefikasnih i niskougleničnih tehnologija u oblasti oie, energetske efikasnosti i dekarbonizacije.
 - OC 2.2. - Ojačati istraživačke i tehnološke kapacitete za razvoj i transfer inovativnih rješenja, unaprijediti sistem razvoja vještina i mehanizme transfera znanja i stručnih kompetencija za potrebe zelene energetske tranzicije i održive životne sredine.
- SC 3:
 - OC 3.1. - Unaprijeđena istraživačko-inovaciona i prerađivačka infrastruktura u funkciji rasta dodate vrijednosti, izvozne konkurentnosti i jačanja domaće ponude.
 - OC 3.2. - Funkcionalan sistem obrazovanja, obuke i transfera znanja usmjeren na inovacije, digitalizaciju i modernizaciju domaće proizvodnje.
 - OC 3.3. - Digitalno transformisane i efikasne javne usluge u funkciji povećanja produktivnosti, održivosti i tržišne stabilnosti sektora.
- SC 4:
 - OC 4.1. - Jačanje konkurentnosti i internacionalizacija ICTsektora.
 - OC 4.2. - Razvoj funkcionalnog inovacionog ekosistema za napredne digitalne tehnologije i rješenja.
- SC 5:
 - OC 5.1. - Unaprijeđeno poslovno, institucionalno okruženje i ojačani inovativni kapaciteti, kroz usklađivanje standarda, jačanje destinacionog menadžmenta i koordinaciju ključnih aktera.
 - OC 5.2. - Ojačan sistem razvoja znanja, inovacija i digitalne transformacije u sektoru turizma kroz modernizaciju obrazovanja i integraciju akademskog, privrednog i javnog sektora

U svrhu kvalitetnije realizacije i monitoringa, u okviru operativnih ciljeva definisane su konkretne aktivnosti koje doprinose njihovom ostvarivanju, pri čemu su za svaku aktivnost precizirani nadležni nosioci i partneri, indikatori rezultata, rokovi realizacije, izvori finansiranja, kao i planirana sredstva za sprovođenje u 2026. i 2027. godini. Pored tematskih aktivnosti usmjerenih na ostvarivanje specifičnih ciljeva po prioritetnim oblastima, Akcioni plan prepoznaje i 13 horizontalnih aktivnosti koje imaju za cilj jačanje sistemskih pretpostavki za implementaciju Strategije. Dodatno, uspostavljeni su ključni indikatori učinka na nivou operativnih ciljeva unutar svih strateških ciljeva, koji omogućavaju kontinuirano praćenje realizacije aktivnosti, mjerenje kratkoročnih i srednjoročnih efekata sprovođenja Akcionog plana, kao i pravovremeno sagledavanje napretka i eventualnih izazova u implementaciji Strategije.

Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

Definisani strateški i operativni ciljevi su u potpunosti u skladu sa relevantnim strateškim dokumentima na nacionalnom nivou i usklađeni sa metodologijom evropskog okvira politike inovacija i instrumente koji obuhvataju: Pakt za istraživanje i inovacije (R&I) u Evropi; Nova evropska agenda za inovacije (NEIA, 2022); Evropski istraživački prostor (ERA Policy Agenda); Otvorena strateška autonomija i međunarodna saradnja u oblasti istraživanja i inovacija.

Ovaj okvir je dodatno podržan instrumentima programske podrške, među kojima se posebno izdvajaju Horizont Evrope (Horizon Europe); Evropski savjet za inovacije (EIC); Evropski ekosistemi inovacija (EIE), kao i novi

ciklus RIS3 metodologije.

Kada je riječ o nacionalnoj usklađenosti nova Strategija pametne specijalizacije Crne Gore 2026–2031 usklađena je sa Ekspozeom mandataru za sastav 44. Vlade Crne Gore Srednjoročnim programom rada Vlade 2024–2027 i Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2026–2027, Reformskom agendom, Nacionalnom Strategijom održivog razvoja Crne Gore do 2030, Strategijom naučnoistraživačke djelatnosti 2024–2028, Strategija regionalnog razvoja 2023–2027, Fiskalnom strategijom 2024–2027, Strategijom rodne ravnopravnosti Crne Gore 2025–2029, Strategijom razvoja ženskog preduzetništva za period 2025–2028, te Industrijskom politikom Crne Gore za period 2024–2028.

3. Opcije

- **Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati “status quo” opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).**
- **Obrazložiti preferiranu opciju?**

Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema?

Prilikom sagledavanja mogućih pristupa za ostvarivanje definisanih strateških ciljeva i adresiranje prepoznatih razvojnih izazova, razmatrano je više mogućih rješenja.

Prvi pristup odnosio se na zadržavanje postojećeg stanja („status quo“), odnosno neblagovremeno usvajanje nove Strategije pametne specijalizacije Crne Gore 2026–2031. Ocijenjeno je da ovakav pristup ne bi omogućio kontinuitet strateškog usmjeravanja razvoja S3 prioriternih oblasti, niti bi obezbijedio koordinisan okvir za povezivanje istraživanja, inovacija, privrede i javnih politika.

Imajući u vidu da Strategija pametne specijalizacije predstavlja krovni strateški dokument u nacionalnom razvojnom i inovacionom okviru, kojim se mapiraju oblasti od posebnog značaja za ekonomski, naučni i inovacioni potencijal Crne Gore, neblagovremeno usvajanje dokumenta moglo bi značajno otežati dalje usklađivanje sektorskih strategija i politika u definisanim prioriternim oblastima, planiranje razvojnih prioriteta i koordinaciju aktivnosti relevantnih institucija i aktera inovacionog ekosistema. Dodatno, takav pristup bi ograničio mogućnosti za sistemsko korišćenje evropskih instrumenata podrške, usporio sprovođenje reformskih procesa u oblastima istraživanja, inovacija, digitalne i zelene tranzicije i negativno uticao na kontinuitet razvoja nacionalnog inovacionog sistema.

Kao najadekvatnije rješenje prepoznato je uspostavljanje integrisanog strateškog i operativnog okvira kroz blagovremeno donošenje Strategije pametne specijalizacije Crne Gore 2026–2031 i pratećeg Akcionog plana 2026–2027. Ovim pristupom definišu se strateški i operativni ciljevi, prioriterni aktivnosti, nosioci i partneri u implementaciji, indikatori učinka, kao i mehanizmi monitoringa i evaluacije. Predloženi okvir omogućava koordinisano djelovanje u prioriternim oblastima uz sprovođenje horizontalnih aktivnosti usmjerenih na jačanje inovacionog ekosistema, digitalnu i zelenu tranziciju i razvoj ljudskih kapaciteta.

Posebno je značajno istaći da Strategija pametne specijalizacije predstavlja važan element procesa evropske integracije Crne Gore, naročito u okviru Pregovaračkog poglavlja 25 – Nauka i istraživanje, kao i u dijelu koji se odnosi na jačanje inovacionih kapaciteta, istraživačke infrastrukture i usklađivanje sa Evropskim istraživačkim prostorom. U tom smislu, pravovremeno usvajanje i sprovođenje Strategije predstavlja važan preduslov za nastavak usklađivanja sa evropskim politikama i efikasnije korišćenje dostupnih programa i instrumenata Evropske unije.

Obrazložiti preferiranu opciju

Preferirana opcija podrazumijeva pravovremeno donošenje nove Strategije pametne specijalizacije 2026–2031. Ovakav pristup obezbjeđuje sveobuhvatan, koordinisan i metodološki utemeljen mehanizam sprovođenja Strategije pametne specijalizacije i praćenja ostvarenja definisanih strateških ciljeva.

Predloženi pristup omogućava jasno povezivanje strateških prioriteta sa operativnim ciljevima, aktivnostima,

indikatorima i institucionalnim odgovornostima, čime se stvaraju preduslovi za efikasnije upravljanje implementacijom, transparentnije praćenje rezultata i pravovremeno prilagođavanje politika i mjera u skladu sa identifikovanim potrebama i razvojnim trendovima.

Dodatno, ovakav okvir obezbjeđuje punu usklađenost sa relevantnim nacionalnim strateškim dokumentima i evropskim okvirom politika u oblasti istraživanja, inovacija i pametne specijalizacije, uključujući Evropski istraživački prostor, Novu evropsku agendu za inovacije, Pakt za istraživanje i inovacije u Evropi i novi ciklus RIS3 metodologije. Na taj način stvaraju se uslovi za efikasnije korišćenje dostupnih nacionalnih i međunarodnih instrumenata podrške, uključujući programe Horizont Evropa, Evropski savjet za inovacije i Evropske ekosisteme inovacija.

Istovremeno, definisani operativni ciljevi i aktivnosti doprinose jačanju institucionalnih i ljudskih kapaciteta, unapređenju digitalne transformacije, podsticanju inovacija i zelenih tehnologija, kao i intenziviranju saradnje između javnog, privrednog i akademskog sektora, što predstavlja važan preduslov za dugoročno jačanje konkurentnosti i održivog razvoja Crne Gore.

Pravovremenim donošenjem Strategije pametne specijalizacije omogućava se uspostavljanje dugoročnog i koordinisanog okvira za ekonomski, inovacioni i naučno-istraživački razvoj Crne Gore, zasnovanog na validiranim analizama, potrebama tržišta i kontinuiranom dijalogu između javnog sektora, privrede, akademske zajednice i civilnog društva. Strategija dodatno omogućava operacionalizaciju prioritetnih oblasti razvoja, uspostavljanje funkcionalnog mehanizma inovacionih radnih grupa (IRG), kontinuirano sprovođenje Procesu preduzetničkog otkrivanja, kao i korišćenje sredstava iz Plana rasta za Zapadni Balkan i ispunjavanje obaveza u okviru evropskih integracija, posebno u vezi sa pregovaračkim poglavljima 22 i 25.

Takođe, pravovremenim donošenjem Strategije sprječava se prekid kontinuiteta procesa preduzetničkog otkrivanja i gubitak do sada uspostavljenog nivoa saradnje i povjerenja među relevantnim akterima inovacionog ekosistema. Takođe, sprječava se dovođenje u pitanje pune funkcionalnosti Strategije, usporavanje definisanja i operacionalizacije mjera, kao i rizik od nedovoljne iskorišćenosti razvojnih i finansijskih mogućnosti koje proizilaze iz evropskih integracija i međunarodnih razvojnih instrumenata. Pravovremeno usvajanje Strategije dodatno doprinosi očuvanju kredibiliteta Crne Gore u procesu sprovođenja EU S3 metodologije, omogućava nesmetan nastavak procesa usklađivanja sa evropskim inovacionim i razvojnim politikama i potvrđuje institucionalnu spremnost države za dalje ubrzano i kvalitetno napredovanje u procesu evropskih integracija.

4. Analiza uticaja

- **Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.**
- **Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).**
- **Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.**
- **Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.**
- **Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.**

Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.

Usvajanje Strategije pametne specijalizacije Crne Gore 2026–2031 i njena uspješna implementacija imaće pozitivan i direktan i indirektan uticaj na inovacionu, naučno-istraživačku i akademsku zajednicu, privredni sektor, institucije javne uprave, jedinice lokalne samouprave, organizacije za podršku inovacijama, kao i na građane, posebno mlade i visokokvalifikovane kadrove. Poseban pozitivan uticaj očekuje se u okviru prioritetnih oblasti, kroz jačanje konkurentnosti, podsticanje inovacija, digitalne i zelene tranzicije, razvoj ljudskih kapaciteta, unapređenje saradnje između nauke i privrede i stvaranje veće dodate vrijednosti u ekonomiji.

Strategija pametne specijalizacije predstavlja jednu od rijetkih strategija u Crnoj Gori koja je u potpunosti zasnovana na bottom-up pristupu, što podrazumijeva da su prioriteti, problemi, potrebe i mjere podrške definisani kroz kontinuirani dijalog sa tržišnim akterima i drugim relevantnim zainteresovanim stranama u okviru

prioritetnih oblasti. Proces pripreme Strategije zasnovan je na kombinaciji kvantitativne analize ekonomskog, naučnog i inovacionog potencijala, kvalitativne analize sektora i Procesu preduzetničkog otkrivanja (EDP), koji je uključivao intenzivan dijalog predstavnika četiri heliksa – privrede, akademske zajednice, javnog sektora i civilnog društva. Na taj način obezbijeđeno je da definisane mjere i aktivnosti odgovaraju realnim potrebama tržišta i razvojnim potencijalima Crne Gore.

Dodatno, uspješna implementacija Strategije pozitivno će uticati na proces evropskih integracija Crne Gore kroz nastavak usklađivanja sa EU politikama u oblasti inovacija, istraživanja, pametne specijalizacije i regionalnog razvoja, posebno u kontekstu pregovaračkih poglavlja 22 i 25, kao i korišćenja sredstava iz Plana rasta za Zapadni Balkan i budućih evropskih fondova.

Razvoj inovacija ima direktan uticaj na ekonomiju, jer podstiče nastanak startupova, ubrzava digitalnu transformaciju i povećava konkurentnost domaće privrede. Crnogorski strateški i zakonodavni okvir u oblasti naučnoistraživačke djelatnosti prati, usvaja i postepeno integriše ključne preporuke i principe Evropskog istraživačkog prostora, dok se kroz strateški okvir pametne specijalizacije, programski okvir za nauku i inovacije i zakone koji regulišu oblast inovacione djelatnosti i podsticajnih mjera za razvoj istraživanja i inovacija, dodatno usmjeravaju ulaganja ka prioritetnim sektorima sa najvećim razvojnim potencijalom, čime se podstiče efikasnije povezivanje nauke i privrede i jača inovacioni ekosistem. Na taj način, Crna Gora postepeno gradi održiv i konkurentan sistem istraživanja i inovacija, usklađen sa evropskim standardima i spreman za punu integraciju u zajednički evropski istraživački prostor.

Negativni direktni ili indirektni uticaji usvajanja i sprovođenja Strategije nijesu identifikovani.

Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi?

Sve aktivnosti definisane prvim Akcionim planom Strategije pametne specijalizacije rezultat su kontinuiranog i inkluzivnog procesa konsultacija sa predstavnicima privredne, naučno-istraživačke i akademske zajednice, koji su aktivno učestvovali u svim fazama pripreme dokumenta kroz radne grupe, dijaloge, kvalitativne i kvantitativne analize, kao i Proces preduzetničkog otkrivanja. Posebno se ističe značajno učešće privredne zajednice u procesu identifikacije prioritetnih oblasti i definisanja aktivnosti, uključujući analitičke i konsultativne procese u kojima je zastupljenost relevantnih privrednih subjekata u pojedinim fazama prelazila 50%.

Sve aktivnosti predviđene Akcionim planom usmjerene su na pružanje podrške inovacionom ekosistemu, naučno-istraživačkoj i akademskoj zajednici, kao i privrednim subjektima u okviru pet definisanih prioritetnih oblasti Strategije pametne specijalizacije. Ukupna vrijednost prvog Akcionog plana (2026-2027) iznosi 94.732.581,04 €, od čega je 19.307.504,99 € planirano iz javnih sredstava, 4.963.076,05 € iz EU i međunarodnih fondova i partnera, dok je 70.462.000,00 € predviđeno iz drugih izvora finansiranja.

Shodno navedenom, primjena ovog strateškog dokumenta neće proizvesti dodatne administrativne ili finansijske troškove za građane i privredu u smislu novih nameta, obaveza ili ograničenja. Naprotiv, planirane aktivnosti usmjerene su na jačanje konkurentnosti privrede, podršku inovacijama, transferu znanja i tehnološkom razvoju, unapređenje poslovnog ambijenta, kao i podsticanje digitalne i zelene tranzicije.

Sredstva planirana iz nacionalnog budžeta dominantno su usmjerena na finansiranje aktivnosti od strateškog značaja, uključujući podršku inovacijama i startup ekosistemu, razvoj digitalnih platformi i e-usluga, jačanje saradnje između akademske i privredne zajednice, razvoj ljudskih kapaciteta, podršku istraživačko-razvojnim projektima, kao i aktivnosti u oblasti energetske efikasnosti, dekarbonizacije i održive poljoprivrede. Istovremeno, nacionalna sredstva u najvećoj mjeri imaju ulogu sufinansiranja aktivnosti koje omogućavaju privlačenje dodatnih sredstava iz EU, međunarodnih i donatorskih fondova, čime se obezbjeđuje multiplikativni efekat javnih investicija i značajno veći obuhvat podrške privredi i inovacionom sistemu. Na taj način, sredstva planirana kroz Akcioni plan ne predstavljaju dodatni trošak za građane i privredu, već investiciju u dugoročni razvoj, povećanje produktivnosti i unapređenje konkurentnosti Crne Gore.

Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti?

Kao što je prethodno pomenuto, troškovi koje će ovaj propis stvoriti u potpunosti su opravdani višestrukim

benefitima za crnogorski inovacioni ekosistem, akademsku zajednicu ali i državni i civilni sektor. Finansijski okvir za sprovođenje Strategije u prve dvije godine, 2026-2027, predložen je na nivou od 94.732.581,04 €, odnosno 48.332.951,73 € u 2026. godini i 46.399.629,31 € u 2027. godini. Ova sredstva su namijenjena za finansiranje podrške razvoja inovativnih potencijala u prioritetnim sektorima, ali i za sveukupnu horizontalnu podršku usmjerenu na sve sektore. Iz Budžeta Crne Gore ukupna sredstva koja su opredijeljena iznose 11.539.504,99€, dok pojedinačno za 2026. godinu su 4.959.406,12€ i za 2027. godinu 6.580.098,87€. Predviđeni su specifični vidovi finansijske podrške kroz kredite, grantove, kao i nefinansijske programske podrške kroz različite vrste savjetodavnih usluga i obuka, kao i za specifične aktivnosti usmjerene na promjene regulativnog okvira i unapređenje specifične infrastrukture i inovacionog ekosistema.

Među ostalim izvorima finansiranja izdvajaju se sredstva Razvojne banke Crne Gore u ukupnom iznosu od 70.000.000€, od čega je za 2026. godinu planirano 35.000.000€, a isti iznos i za 2027. godinu. Takođe, planirana su sredstva privatnog sektora u ukupnom iznosu od 462.000€, i to 169.000€ za 2026. godinu i 293.000€ za 2027. godinu.

Iz Programa ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore predviđena su sredstva u ukupnom iznosu od 6.180.000€, od čega 3.880.000€ za 2026. godinu i 2.300.000€ za 2027. godinu. Jedinice lokalne samouprave planiraju ukupno 30.000€, odnosno po 15.000€ za 2026. i 2027. godinu, dok su sredstva Zajednice opština planirana u ukupnom iznosu od 250.000€, odnosno 125.000€ za 2026. godinu i isti iznos za 2027. godinu.

Sredstva Eko-fonda planirana su u ukupnom iznosu od 1.308.000€, pri čemu se cjelokupan iznos odnosi na 2026. godinu.

Predviđa se povećanje godišnje alokacije za finansiranje Strategije pametne specijalizacije od 3% na godišnjem nivou u periodu 2028-2031. Ipak, može se očekivati povećanje ulaganja iz sredstava EU strukturnih fondova, što će biti poznato tek nakon usvajanja novog finansijskog okvira EU za period nakon 2027. godine, ali i procesa pridruživanja Crne Gore EU, kao i dodatne saradnje sa različitim donatorima u cilju podrške unapređenju inovacionog, naučnog i ekonomskog razvoja Crne Gore.

Finansijski okvir Akcionog plana Strategije pametne specijalizacije Crne Gore za period 2026-2027. godina, prikazan u €:

Aktivnosti	Planirana sredstva		Izvor finansiranja				
	2026	2027	Javna sredstva	RBCG	Privatni sektor	EU	Međunarodni partneri
SC 1	Povećati konkurentnost i dodatu vrijednost građevinskog sektora kroz tehnološku modernizaciju, digitalnu transformaciju i primjenu održivih i inovativnih rješenja.						
	0,21	0,09	0,26	0	0	0,02	0,02
% Izdvajanja za SC u odnosu na ukupna izdvajanja u AP							
SC1 ukupno 2026-2027	282.000		247.000	0	0	15.000	20.000
SC 2	Ubrzati sprovođenje zelene energetske tranzicije zasnovane na inovacijama, kroz dekarbonizaciju energetskog sektora, povećanje učešća OIE u ukupnoj potrošnji električne energije, uz primjenu modernih tehnologija i jačanje ljudskih kapaciteta.						

	2026	2027	Javna sredstva	RBCG	Privatni sektor	EU	Međunarodni partneri
% Izdvajanja za SC u odnosu na ukupna izdvajanja u AP	2,05	0,11	2,02	0	0	0,13	0,02
SC2 ukupno 2026-2027	2.051.455	1.913.568,25	0	0	122.886,75	15.000	
SC 3	Transformacija poljoprivredno-prehrambenog sektora Crne Gore ka većoj dodatoj vrijednosti, konkurentnosti, inovacijama i održivosti, radi jačanja domaće proizvodnje, otpornosti lanca hrane i digitalne transformacije, uz promovisanje održivog upravljanja resursima i podsticanje razvojnih niša sa visokom dodatom vrijednošću.						
	2026	2027	Javna sredstva	RBCG	Privatni sektor	EU	Međunarodni partneri
% Izdvajanja za SC u odnosu na ukupna izdvajanja u AP	0,13	0,21	0,15	0	0,02	0,16	0.01
SC3 ukupno 2026-2027	315.380	145.480	0	15.000	149.900	5.000	
SC 4	Pozicionirati ICT sektor kao ključni pokretač digitalne i inovacione transformacije crnogorske ekonomije kroz povećanje konkurentnosti i snažniju međunarodnu tržišnu integraciju zasnovanu na inovativnim proizvodima i uslugama visoke dodate vrijednosti.						
	2026	2027	Javna sredstva	RBCG	Privatni sektor	EU	Međunarodni partneri
% Izdvajanja za SC u odnosu na ukupna izdvajanja u AP	8,98	7,41	11,68	0	0,44	4,11	0,16
SC4 ukupno 2026-2027	15.307.133,46	11.061.956,74	0	415.000	3.895.149,30	155.000	

SC 5	Transformacija turističkog modela Crne Gore ka inovativnom, održivom i regenerativnom turizmu visoke dodate vrijednosti, zasnovanom na znanju, digitalnim rješenjima i snažnim partnerstvima između javnog, privatnog i akademskog sektora, sa ciljem produženja turističke sezone, diverzifikacije ponude, ravnomjernijeg regionalnog razvoja i unapređenja kvaliteta života lokalnog stanovništva.						
	2026	2027	Javna sredstva	RBCG	Privatni sektor	EU	Međunarodni partneri
% Izdvajanja za SC u odnosu na ukupna izdvajanja u AP	0,48	0,58	0,79	0	0,03	0,11	0,13
SC5 ukupno 2026-2027	1.012.600	749.500	0	32.000	107.100	124.000	
HZ	Horizontalne S3 aktivnosti						
% Izdvajanja za SC u odnosu na ukupna izdvajanja u AP	2026	2027	Javna sredstva	RBCG	Privatni sektor	EU	Međunarodni partneri
	39,16	40,58	5,48	73,89	0	0,32	0,06
HZ ukupno 2026-2027	75.544.040	5.190.000	70.000.000	0	300.000	54.040	
Ukupno AP	2026	2027	Javna sredstva	RBCG	Privatni sektor	EU	Međunarodni partneri
Ukupno 2026-2027	94.732,581.04	19,307,504.99	70.000.000	462.000	4.590.036,05	373.040	
%			20,38	73,89	0,49	4,85	0,39

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijedena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijske obaveze?
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.

- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?
- Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.

Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?

Finansijski okvir za sprovođenje Strategije u prve dvije godine, 2026-2027, predložen je na nivou od 94.732.581,04 €, odnosno 48.332.951,73 € u 2026. godini i 46.399.629,31 € u 2027. godini. Ova sredstva su namijenjena za finansiranje podrške razvoja inovativnih potencijala u prioritetnim sektorima, ali i za sveukupnu horizontalnu podršku usmjerenu na sve sektore. Iz Budžeta države Crne Gore ukupna sredstva koja su opredijeljena iznose 11.539.504,99€, dok su iznosi pojedinačnih sredstava koja se opredjeljuju iz ovog Akcionog plana za 2026. godinu 4.959.406,12€ i za 2027. godinu 6.580.098,87€. Predviđeni su specifični vidovi finansijske podrške kroz kredite, grantove, kao i nefinansijske programske podrške kroz različite vrste savjetodavnih usluga i obuka, kao i za specifične aktivnosti usmjerene na promjene regulativnog okvira i unapređenje specifične infrastrukture i inovacionog ekosistema.

Među ostalim izvorima finansiranja izdvajaju se sredstva Razvojne banke Crne Gore u ukupnom iznosu od 70.000.000€, od čega je za 2026. godinu planirano 35.000.000€, a isti iznos i za 2027. godinu. Takođe, planirana su sredstva privatnog sektora u ukupnom iznosu od 462.000€, i to 169.000€ za 2026. godinu i 293.000€ za 2027. godinu.

Iz Programa ulaganja od posebnog značaja za privredni i ekonomski interes Crne Gore predviđena su sredstva u ukupnom iznosu od 6.180.000€, od čega 3.880.000€ za 2026. godinu i 2.300.000€ za 2027. godinu. Jedinice lokalne samouprave planiraju ukupno 30.000€, odnosno po 15.000€ za 2026. i 2027. godinu, dok su sredstva Zajednice opština planirana u ukupnom iznosu od 250.000€, odnosno 125.000€ za 2026. godinu i isti iznos za 2027. godinu.

Sredstva Eko-fonda planirana su u ukupnom iznosu od 1.308.000€, pri čemu se cjelokupan iznos odnosi na 2026. godinu.

Predviđa se povećanje godišnje alokacije za finansiranje Strategije pametne specijalizacije od 3% na godišnjem nivou u periodu 2028-2031. Ipak, može se očekivati povećanje ulaganja iz sredstava EU strukturnih fondova, što će biti poznato tek nakon usvajanja novog finansijskog okvira EU za period nakon 2027. godine, ali i procesa pridruživanja Crne Gore EU, kao i dodatne saradnje sa različitim donatorima u cilju podrške unapređenju inovacionog, naučnog i ekonomskog razvoja Crne Gore.

U nastavku je dat pregled planiranih sredstava za sprovođenje Akcionog plana 2026–2027 nove Strategije pametne specijalizacije Crne Gore 2026-2031, a koji su planirani Budžetom države Crne Gore:

MINISTARSTVO PROSVJETE, NAUKE I INOVACIJA:

1.2.2. Sprovođenje analize o nedostajućim vještinama za oblast „Građevinarstvo po mjeri prirode i čovjeka“ - 1.000 €.

- dio sredstava je sa aktivnosti 19 044 001 001, izdatak 4142, dok je drugi dio ovog iznosa predviđen takođe sa aktivnosti 19 044 001 001, izdatak 4149 - ostale usluge.

2.2.1. Sprovođenje analize o nedostajućim vještinama za prioritetnu oblast „Energija i održiva životna sredina“ - 1.000 €.

- dio sredstava je sa aktivnosti 19 044 001 001, izdatak 4142, dok je drugi dio ovog iznosa predviđen takođe sa aktivnosti 19 044 001 001, izdatak 4149 - ostale usluge.

3.2.1. Sprovođenje analize o nedostajućim vještinama u oblasti „Održiva poljoprivreda i lanac vrijednosti hrane“ - 1.000 €.

- dio sredstava je sa aktivnosti 19 044 001 001, izdatak 4142, dok je drugi dio ovog iznosa predviđen takođe sa aktivnosti 19 044 001 001, izdatak 4149 - ostale usluge.

4.2.4. MontEDIH Digital Transformation Program - 112.486,29 €.

- Program 15 037 Inovacije i tehnološki razvoj, Potprogram 15 037 002 Podrška razvoju inovacione djelatnosti, Aktivnost 15 037 002 002 Podrška realizaciji inovativnih projekata po osnovu ranijih konkursa, budžetski izdatak 418 - Subvencije.

HZ 1. Uspostavljanje mehanizma kontinuiranog EDP-a - **60.000 €** - Program 19 040 Razvoj nauke i tehnologije; Potprogram 19 040 001 Naučnoistraživačka djelatnost; Aktivnost 19 040 001 003 Novi programi i konkursi za nauku i istraživanje - Ostali transferi institucijama 4319.

HZ 3. EUREKA ostvarivanje saradnje akademskog i privrednog sektora kroz Eureka projekte - **345.000 €**

- Program 15 037 Inovacije i tehnološki razvoj, Potprogram 15 037 002 Podrška razvoju inovacione djelatnosti, Aktivnost 15 037 002 001 Podrška razvoju inovacione djelatnosti kroz nove konkurse, budžetski izdatak 418-1 - Subvencije za proizvodnju i pružanje usluga.
 - o **Ovdje je za EUREKA namijenjeno 200.000 €** (riječ je o projektima koji će biti ugovoreni po Konkursu iz 2025. godine, za koji još uvijek nemamo rang listu jer nisu sve zemlje uključene u partnerske konzorcijume završile svoje nacionalne evaluacije). U prethodnoj godini odnosno u Zakonu o budžetu 2025. bio je planiran isti iznos (200.000 €), namijenjen finansiranju projekata po EUREKA konkursu 2025., međutim kako međunarodne evaluacije nisu bile gotove do 31.12.2025. godine, sredstva nisu plasirana za EUREKA projekte već preusmjerena u okviru budžeta Ministarstva na drugu poziciju za neku drugu namjenu.
 - o Sa ove pozicije je za tekuće EUREKA projekte isplaćeno 130.000 € do ovog trenutka (50.000 € za II istraživačku godinu za projekat SMARTMEN po osnovu Aneksa ugovora br: 13/1-01-633/26-1688/7 od 1. aprila 2026. godine; 50.000 € za II istraživačku godinu za projekat REC NET po osnovu Aneksa ugovora br: 13/1-01-633/26-823/6 od 20. februara 2026. godine; 30.000 € za II istraživačku godinu za projekat SAFEDRINK po osnovu Aneksa ugovora br: 13/1-01-633/26-424/7 od 20. februara 2026. godine).
 - o Tokom godine očekuju se izvještaji za I istraživačku godinu za još jedan projekat, koji će, ukoliko bude pozitivno evaluiran, proizvesti plaćanja sa ove pozicije u iznosu od još 15.000 € (ECOTRANS 15.000 €).
 - o Dakle, projektovani trošak sa ove pozicije za 2026. godinu je 145.000 €.
- Program 15 037 Inovacije i tehnološki razvoj, Potprogram 15 037 002 Podrška razvoju inovacione djelatnosti, Aktivnost 15 037 002 002 Podrška realizaciji inovativnih projekata po osnovu ranijih konkursa, budžetski izdatak 418-1 – Subvencije za proizvodnju i pružanje usluga
 - o Na ovoj poziciji nalazi se ukupno 245.700 €, od kojih dio **namijenjen za tekuće EUREKA projekte iznosi 115.000 €**.

HZ 4. Inovativna Evropa - podrška učešću u Stubu III programa Horizont Evropa - **60.000 €**.

- Program 19 040 Razvoj nauke i tehnologije; Potprogram 19 040 001 Naučnoistraživačka djelatnost; Aktivnost 19 040 001 003 Novi programi i konkursi za nauku i istraživanje; Budžetski izdatak 4310 - Ostali transferi institucijama.

HZ 7. Program podrške doktorskim i postdoktorskim istraživanjima u S3 prioritetnim oblastima - **600.000 €**.

- Program 19 040 Razvoj nauke i tehnologije; Potprogram 19 040 001 Naučnoistraživačka djelatnost; Aktivnost 19 040 001 003 Novi programi i konkursi za nauku i istraživanje - Ostali transferi institucijama 4319.

HZ 9. Razvoj, modernizacija i otvoreno korišćenje istraživačke infrastrukture u funkciji S3 prioritetnih oblasti - **750.000 €**.

- Program 19 040 Razvoj nauke i tehnologije; Potprogram 19 040 001; Naučnoistraživačka djelatnost; Aktivnost 19 040 001 003 Novi programi i konkursi za nauku i istraživanje - Ostali transferi

institucijama 4319.

Ministarstvo zdravlja

5.1.3. Formiranje Centra za prekograničnu zdravstvenu zaštitu i zdravstveni turizam - 1.000 €.

- Aktivnost 21 011 001 009 Razvoj zdravstvenog turizma - 414-7 Konsultantske usluge, projekti i studije.

MINISTARSTVO PROSTORNOG PLANIRANJA, URBANIZMA I DRŽAVNE IMOVINE:

1.1.1. Razvoj i implementacija platforme za elektronsko podnošenje zahtjeva za građevinske dozvole - 196.000 €.

- 4193 Izrada i održavanje softvera; 18 004 001 004 Administrativna podrška za oblast uređenja prostora, građevinarstva i stambenog razvoja.

MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA:

2.1.1. Program za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji - 500.000

- Program 15 011 Industrijski razvoj i zanatstvo, Potprogram 15 011 001 Unapređenje i implementacija strateškog okvira za efikasniji industrijski razvoj, Aktivnost 15 011 001 001 Monitoring i implementacija industrijske politike Crne Gore, pozicija 4319 - Ostali transferi institucijama.

IPC „TEHNOPOLIS“:

2.1.3. Ugradnja solarnih elektrana, sistema za baterijsko skladištenje energije i punjača za električna vozila - 15.818,25 €.

- Org. kod 40701 - Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Potprogram 15 037 003 Podrška razvoju inovacione infrastrukture i inovacioni programi Fonda za inovacije, Aktivnost 15 037 003 001 Podrška razvoju inovacione infrastrukture, Pozicija 431-9 Ostali transferi institucijama, kojim je utvrđen iznos od 1.200.000,00 € za potrebe operativnog poslovanja Društva u 2026. godini.

2.1.4. Izrada studija izvodljivosti primjene mjera dekarbonizacije - 3.000 €

- Org. kod 40701 - Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Potprogram 15 037 003 Podrška razvoju inovacione infrastrukture i inovacioni programi Fonda za inovacije, Aktivnost 15 037 003 001 Podrška razvoju inovacione infrastrukture, Pozicija 431-9 Ostali transferi institucijama, kojim je utvrđen iznos od 1.200.000,00 € za potrebe operativnog poslovanja Društva u 2026. godini

2.2.5. Transfer znanja i jačanje kapaciteta kroz SmartDeCarb projekat - 750 €.

- Org. kod 40701 - Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Potprogram 15 037 003 Podrška razvoju inovacione infrastrukture i inovacioni programi Fonda za inovacije, Aktivnost 15 037 003 001 Podrška razvoju inovacione infrastrukture, Pozicija 431-9 Ostali transferi institucijama, kojim je utvrđen iznos od 1.200.000,00 € za potrebe operativnog poslovanja Društva u 2026. godini

3.1.3. Agrohemijska analiza zemljišta - 25.740 €.

- Org. kod 40701 - Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Potprogram 15 037 003 Podrška razvoju inovacione infrastrukture i inovacioni programi Fonda za inovacije, Aktivnost 15 037 003 001 Podrška razvoju inovacione infrastrukture, Pozicija 431-9 Ostali transferi institucijama, kojim je utvrđen iznos od 1.200.000,00 € za potrebe operativnog poslovanja Društva u 2026. godini.

4.1.1. Nefinansijska podrška kroz mentorstvo, obuke i Biznis inkubator - 74.000 €.

- Org. kod 40701 - Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Potprogram 15 037 003 Podrška razvoju inovacione infrastrukture i inovacioni programi Fonda za inovacije, Aktivnost 15 037 003 001 Podrška razvoju inovacione infrastrukture, Pozicija 431-9 Ostali transferi institucijama, kojim je utvrđen iznos od 1.200.000,00 € za potrebe operativnog poslovanja Društva u 2026. godini.

4.1.2. Finansijska podrška ICT sektoru - 46.000 €.

- Org. kod 40701 - Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Potprogram 15 037 003 Podrška razvoju inovacione infrastrukture i inovacioni programi Fonda za inovacije, Aktivnost 15 037 003 001 Podrška razvoju inovacione infrastrukture, Pozicija 431-9 Ostali transferi institucijama, kojim je utvrđen iznos od 1.200.000,00 € za potrebe operativnog poslovanja Društva u 2026. godini

4.1.6. Podrška internacionalizaciji timova - 2.000 €.

- Org. kod 40701 - Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Potprogram 15 037 003 Podrška razvoju inovacione infrastrukture i inovacioni programi Fonda za inovacije, Aktivnost 15 037 003 001 Podrška razvoju inovacione infrastrukture, Pozicija 431-9 Ostali transferi institucijama, kojim je utvrđen iznos od 1.200.000,00 € za potrebe operativnog poslovanja Društva u 2026. godini

5.1.12. Cross border coworking conference (CBCC) - 10.000 €.

- Org. kod 40701 - Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Potprogram 15 037 003 Podrška razvoju inovacione infrastrukture i inovacioni programi Fonda za inovacije, Aktivnost 15 037 003 001 Podrška razvoju inovacione infrastrukture, Pozicija 431-9 Ostali transferi institucijama, kojim je utvrđen iznos od 1.200.000,00 € za potrebe operativnog poslovanja Društva u 2026. godini

4.2.3. Jačanje svijesti i kapaciteta o značaju inovacija u društvu, kroz organizovanje edukativnih i ostalih događaja - 41.811,58 €.

- Org. kod 40701 - Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Potprogram 15 037 003 Podrška razvoju inovacione infrastrukture i inovacioni programi Fonda za inovacije, Aktivnost 15 037 003 001 Podrška razvoju inovacione infrastrukture, Pozicija 431-9 Ostali transferi institucijama, kojim je utvrđen iznos od 1.200.000,00 € za potrebe operativnog poslovanja Društva u 2026. Godini

UPRAVA ZA BEZBJEDNOST HRANE:

3.1.4. Testiranje tehničke ispravnosti mehanizacije za upotrebu pesticida - 6.500 €.

- Funkcionalna klasifikacija 41107, Program Poljoprivreda (16002), Potprogram Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi (16 002 005), Aktivnost Program fitosanitarnih mjera (16 002 005 004), pozicija 4149 - Ostale usluge.

3.2.4. Specijalizovani kurs za profesionalne korisnike sredstava za zaštitu bilja - 2.000 €.

- Funkcionalna klasifikacija 41107, Program Poljoprivreda (16002), Potprogram Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi (16 002 005), Aktivnost Program fitosanitarnih mjera (16 002 005 004), pozicija 4149 - Ostale usluge.

NAUČNO-TEHNOLOŠKI PARK CRNE GORE:

3.3.1. AgriTech SkillsUp Program - 3.000 €.

- Org. kod 40701 - Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Potprogram 15 037 003 Podrška razvoju inovacione infrastrukture i inovacioni programi Fonda za inovacije, Aktivnost 15 037 003 001 Podrška razvoju inovacione infrastrukture, Pozicija 431-9 Ostali transferi institucijama.

4.1.2. Finansijska podrška ICT sektoru - 20.000 €.

- Org. kod 40701 - Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Potprogram 15 037 003 Podrška razvoju inovacione infrastrukture i inovacioni programi Fonda za inovacije, Aktivnost 15 037 003 001 Podrška razvoju inovacione infrastrukture, Pozicija 431-9 Ostali transferi institucijama.

4.1.3. Podrška akceleraciji crnogorskih startapova - 100.000 €.

- Org. kod 40701 - Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Potprogram 15 037 003 Podrška razvoju inovacione infrastrukture i inovacioni programi Fonda za inovacije, Aktivnost 15 037 003 001 Podrška razvoju inovacione infrastrukture, Pozicija 431-9 Ostali transferi institucijama.

4.1.4. Pružanje mentorske podrške i obuka za ICT sektor - 35.000 €.

- Org. kod 40701 - Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Potprogram 15 037 003 Podrška razvoju inovacione infrastrukture i inovacioni programi Fonda za inovacije, Aktivnost 15 037 003 001 Podrška razvoju inovacione infrastrukture, Pozicija 431-9 Ostali transferi institucijama.

4.2.2. Podsticanje saradnje akademskog i privrednog sektora (i4ME) - 30.000 €.

- Org. kod 40701 - Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Potprogram 15 037 003 Podrška razvoju inovacione infrastrukture i inovacioni programi Fonda za inovacije, Aktivnost 15 037 003 001 Podrška razvoju inovacione infrastrukture, Pozicija 431-9 Ostali transferi institucijama.

4.2.3. Jačanje svijesti i kapaciteta o značaju inovacija u društvu, kroz organizovanje edukativnih i ostalih događaja - **60.000 €**

- Org. kod 40701 - Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Potprogram 15 037 003 Podrška razvoju inovacione infrastrukture i inovacioni programi Fonda za inovacije, Aktivnost 15 037 003 001 Podrška razvoju inovacione infrastrukture, Pozicija 431-9 Ostali transferi institucijama.

4.2.10. Startup indeks - studija o startup ekosistemu u Crnoj Gori - **12.000 €.**

- Org. kod 40701 - Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Potprogram 15 037 003 Podrška razvoju inovacione infrastrukture i inovacioni programi Fonda za inovacije, Aktivnost 15 037 003 001 Podrška razvoju inovacione infrastrukture, Pozicija 431-9 Ostali transferi institucijama.

5.1.8. Smart Tourism SkillsUp Program - **3.000 €.**

- Org. kod 40701 - Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Potprogram 15 037 003 Podrška razvoju inovacione infrastrukture i inovacioni programi Fonda za inovacije, Aktivnost 15 037 003 001 Podrška razvoju inovacione infrastrukture, Pozicija 431-9 Ostali transferi institucijama.

FOND ZA INOVACIJE CRNE GORE:

4.1.2. Finansijska podrška ICT sektoru - **1.500.000 €.**

- Org. kod 40701 – Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Potprogram 15 037 003 Podrška razvoju inovacione infrastrukture i inovacioni programi Fonda za inovacije, Aktivnost 15 037 003 002 Podrška Fonda za inovacije, Pozicija 431-9 Ostali transferi institucijama.

4.2.3. Jačanje svijesti i kapaciteta o značaju inovacija u društvu, kroz organizovanje edukativnih i ostalih događaja - **100.000 €.**

- Org. kod 40701 – Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Potprogram 15 037 003 Podrška razvoju inovacione infrastrukture i inovacioni programi Fonda za inovacije, Aktivnost 15 037 003 002 Podrška Fonda za inovacije, Pozicija 431-9 Ostali transferi institucijama.

MINISTARSTVO JAVNE UPRAVE:

4.2.4. MontEDIH Digital Transformation Program - **20.000 €.**

- Budžetska sredstva na ekonomskoj poziciji 4181 u iznosu od 20.000,00 € opredijeljena su na potrošačkoj jedinici Ministarstva javne uprave -organizacioni kod 42001, Program Unapređenje i razvoj javne uprave - kod 11 053, Potprogram Informaciono društvo - kod 11 053 001, Aktivnost Razvoj i održavanje informaciono-komunikacionih tehnologija - kod 11 053 001 002, SAP kod 42001A0042.

MINISTARSTVO TURIZMA:

5.1.2. Analiza i predlog izmjena zakonodavnog okvira u oblasti turizma - **5.000 €.**

- Program Turistička djelatnost -15 019, Potprogram 15 019 004 - Unapređenje turističkog ambijenta, Aktivnost 15 019 004 006 (SAP A0620) -Projekat „Odgovorni turizam“, izdatak 4149 - Ostale usluge.

5.1.6. Konferencija povodom Svjetskog dana turizma - **3.000 €.**

- Program Turistička djelatnost -15 019, Potprogram 15 019 004 -Unapređenje turističkog ambijenta, Aktivnost 15 019 004 006 (SAP A0620) - Projekat „Odgovorni turizam“, izdatak 4149 - Ostale usluge.

5.2.1. Kreiranje novih i stavljanje u funkciju e-servisa u oblasti turizma - **10.000 €**

- Program Turistička djelatnost -15 019, Potprogram 15 019 004 -Unapređenje turističkog ambijenta, Aktivnost 15 019 004 006 (SAP A0620) - Projekat „Odgovorni turizam“, izdatak 4149 - Ostale usluge.

5.2.2. Promocija podržanih projekata u oblasti pametnih i održivih turističkih destinacija - **2.000 €**

- Program Turistička djelatnost -15 019, Potprogram 15 019 004 - Unapređenje turističkog ambijenta,

Aktivnost 15 019 004 006 (SAP A0620) - Projekat „Odgovorni turizam“, izdatak 4149 - Ostale usluge.

NACIONALNA TURISTIČKA ORGANIZACIJA CRNE GORE:

5.1.13. Implementacija Montenegro Quality sertifikacije - 30.000 €.

- Budžet Nacionalne turističke organizacije - 15 019 007 001; Program - turistička djelatnost Podprogram- djelovanje NTO CG; Aktivnost - promocija i uticaj na turistički proizvod; 414-9 ostale usluge

5.1.14. Razvoj inicijative Montenegro Quality Responsible - 30.000 €.

- Budžet Nacionalne turističke organizacije - 15 019 007 001; Program - turistička djelatnost Podprogram- djelovanje NTO CG; Aktivnost - promocija i uticaj na turistički proizvod; 414-9 ostale usluge

5.1.15. Pilot projekat unapređenja destinacijskog menadžmenta - 30.000 €.

- Budžet Nacionalne turističke organizacije - 15 019 007 001; Program - turistička djelatnost Podprogram- djelovanje NTO CG; Aktivnost - promocija i uticaj na turistički proizvod; 414-9 ostale usluge

5.2.8. Sprovođenje istraživanja gostiju i turističkog iskustva - 88.300 €.

- Budžet Nacionalne turističke organizacije - 15 019 007 001; Program - turistička djelatnost Podprogram- djelovanje NTO CG; Aktivnost - promocija i uticaj na turistički proizvod; 414-9 ostale usluge.

MINISTARSTVO KULTURE I MEDIJA:

5.2.5. Digitalizacija kulturne baštine - 20.000 €

- Budžet Ministarstva kulture i medija - Aktivnost 20 020 003 002 - SAP A0349, pozicija 4193 Izrada i održavanje softvera.

Dodatno, Akcionim planom Strategije pametne specijalizacije 2026-2027 prepoznate su i sljedeće aktivnosti koje su svrstane u okviru Nacionalnog budžeta, iako se ne uplaćuju iz Državnog trezora, a u pitanju su:

AGENCIJA ZA INVESTICIJE:

4.2.10. Startap indeks - studija o startap ekosistemu u Crnoj Gori - 3.000 €.

- Iz Agencije za investicije informisali su nas da poziciju ovih sredstava ne mogu znati do realizacije aktivnosti, ali da su ova sredstva planirana u okviru Budžeta Agencije za investicije.

Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda?

Obezbeđivanje finansijskih sredstava nije jednokratno, već se odnosi na period od II kvartala 2026. godine zaključno sa IV kvartalom 2027. godine, što predstavlja vremenski okvir realizacije Prvog akcionog plana za period 2026–2027. Strategije pametne specijalizacije Crne Gore 2026–2031. Imajući u vidu da je Strategijom predviđena izrada još dvije iteracije dvogodišnjih akcionih planova za naredne implementacione periode, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija će, u skladu sa važećim procedurama, blagovremeno i uredno tražiti mišljenje Ministarstva finansija u procesu njihove pripreme i usvajanja.

Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze?

Implementacijom Strategije pametne specijalizacije Crne Gore 2026–2031 proizilaze međunarodne finansijske obaveze, prikazane u finansijskom okviru u prethodnom poglavlju, koje se dominantno odnose na realizaciju aktivnosti finansiranih kroz programe i instrumente podrške Evropske unije. Za 2026. godinu predviđen je iznos od 2.700.005,61 € iz sredstava Evropske unije i 176.540,00 € od ostalih međunarodnih partnera, dok je za 2027. godinu planirano 1.890.030,44 € iz EU fondova i 196.500,00 € iz sredstava međunarodnih partnera.

Navedena sredstva odnose se na realizaciju aktivnosti i projekata međunarodnog karaktera, uključujući podršku Evropske trening fondacije (ETF) kroz izradu analiza nedostajućih vještina za prioritetne oblasti Strategije, aktivnosti finansirane iz fondova pretprijetne pomoći Evropske unije (IPA III), organizaciju edukativnih događaja i obuka u okviru S3 oblasti, sprovođenje Programa digitalne transformacije (MontEDIH), Programa za digitalne nomade, uspostavljanje outdoor coworking prostora na Grahovu, kao i aktivnosti u okviru međunarodnih programa i inicijativa kao što su EUREKA, Horizont Evropa i drugi međunarodni programi i projekti prepoznati Akcionim planom.

Istovremeno, realizacija ovih aktivnosti predstavlja važan mehanizam za jačanje apsorpcionih kapaciteta Crne Gore, unapređenje međunarodne saradnje i efikasnije korišćenje dostupnih evropskih i međunarodnih izvora finansiranja u oblasti istraživanja, inovacija, digitalne i zelene tranzicije.

Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?

Neophodna finansijska sredstva obezbijeđena su u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno planirana su u budžetu za narednu fiskalnu godinu. Imajući u vidu da će Strategija pametne specijalizacije Crne Gore 2026–2031 biti usvojena tokom II kvartala 2026. godine, za koju je budžet već planiran i usvojen, aktivnosti predviđene prvim Akcionim planom 2026–2027, kada je riječ o finansiranju iz nacionalnog budžeta, definisane su u skladu sa sredstvima opredijeljenim u okviru budžetskih jedinica institucija prepoznatih kao nosioci aktivnosti i partneri u njihovoj realizaciji.

Takođe, imajući u vidu da Strategija pametne specijalizacije predstavlja krovni strateški dokument u oblasti inovacija, istraživanja i razvoja zasnovanog na znanju, očekuje se da će aktivnosti planirane za 2027. godinu biti adekvatno podržane i prilikom budućih procesa planiranja budžeta nadležnih resornih ministarstava i institucija koje su prepoznate kao nosioci i partneri u sprovođenju aktivnosti Akcionog plana.

Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze?

Nije predviđeno donošenje podzakonskih akata, ali jeste implementacija definisanih aktivnosti, koje su detaljno obrazložene u Akcionom planu.

Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?

Implementacijom Strategije pametne specijalizacije Crne Gore 2026–2031 stvaraju se preduslovi za ostvarivanje indirektnih i dugoročnih pozitivnih efekata na prihode budžeta Crne Gore. Strategija pametne specijalizacije predstavlja ključni okvir za usmjeravanje ulaganja u oblasti sa najvećim razvojnim, naučnim, inovacionim i ekonomskim potencijalom, uz jačanje konkurentnosti privrede, podsticanje inovacija, digitalne i zelene tranzicije i razvoj sektora visoke dodate vrijednosti. Kroz realizaciju definisanih strateških i operativnih ciljeva očekuje se povećanje investicione aktivnosti, razvoj novih proizvoda i usluga, rast produktivnosti i izvoznog potencijala privrede, kao i otvaranje novih radnih mjesta, što dugoročno može doprinijeti povećanju budžetskih prihoda po osnovu poreza i doprinosa.

Dodatno, Strategija pametne specijalizacije predstavlja jedan od ključnih preduslova za efikasnije korišćenje dostupnih instrumenata finansijske podrške Evropske unije i međunarodnih programa namijenjenih istraživanju, inovacijama, digitalizaciji, zelenoj tranziciji i regionalnom razvoju. Poseban značaj Strategije ogleda se u činjenici da koncept pametne specijalizacije predstavlja osnov za pristup fondovima kohezione politike Evropske unije i buduće korišćenje strukturnih i investicionih fondova nakon pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Na taj način, implementacija Strategije doprinosi stvaranju institucionalnih, strateških i operativnih preduslova za: privlačenje dodatnih eksternih izvora finansiranja, unapređenje apsorpcionih kapaciteta države i efikasnije korišćenje evropskih sredstava, što može imati značajan pozitivan efekat na ukupni ekonomski razvoj, fiskalnu održivost i dugoročno povećanje prihoda budžeta Crne Gore.

Objasniti metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.

Metodologija korišćena prilikom procjene finansijskih izdataka zasnivala se na participativnom i koordinisanom pristupu planiranja aktivnosti i budžeta, kroz intenzivnu saradnju sa članovima Nacionalnog S3 tima i relevantnim institucijama uključenim u implementaciju Strategije pametne specijalizacije Crne Gore 2026–2031 i pratećeg Akcionog plana 2026–2027.

U procesu planiranja posebnu ulogu imali su ključni akteri identifikovanih prioriternih oblasti, prije svega resorna ministarstva, kao i institucije prepoznate kao nosioci i partneri u realizaciji definisanih aktivnosti. Procjena finansijskih potreba vršena je na osnovu planiranih aktivnosti, procijenjenih institucionalnih kapaciteta, razvojnih prioriteta, očekivanih rezultata i mogućih izvora finansiranja, uključujući javna sredstva, međunarodne programe podrške i donatorske instrumente.

Planiranje budžeta realizovano je kroz konsultativni proces, tokom kojeg su institucije nosioci i partneri dostavljale procjene potrebnih finansijskih sredstava za sprovođenje aktivnosti iz svoje nadležnosti, vodeći računa o realnim mogućnostima implementacije, planiranoj dinamici realizacije i usklađenosti sa strateškim prioritetima i obavezama u procesu evropske integracije. Na osnovu pojedinačnih procjena izvršena je konsolidacija finansijskog okvira na nivou operativnih i strateških ciljeva, kao i prema izvorima finansiranja.

Istovremeno, uspješna realizacija definisanih aktivnosti u značajnoj mjeri zavisi od obezbjeđivanja adekvatne budžetske podrške u narednim budžetskim ciklusima. U tom kontekstu, uloga Ministarstva finansija ima poseban značaj u procesu planiranja i odobravanja potrebnih finansijskih sredstava, kako bi se obezbijedila održivost sprovođenja Strategije i kontinuitet realizacije prioriternih aktivnosti.

Imajući u vidu strateški značaj koncepta pametne specijalizacije za razvoj inovacionog sistema, jačanje konkurentnosti privrede, digitalnu i zelenu tranziciju, kao i za proces pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, očekuje se puna institucionalna podrška sprovođenju planiranih aktivnosti. Poseban značaj Strategije ogleda se u činjenici da koncept pametne specijalizacije predstavlja jedan od ključnih evropskih razvojnih okvira za usmjeravanje ulaganja u istraživanje, inovacije i razvoj sektora visoke dodate vrijednosti, kao i važan preduslov za efikasnije korišćenje evropskih instrumenata podrške i budući pristup strukturnim i investicionim fondovima Evropske unije nakon pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

U tom smislu, adekvatno planiranje i blagovremeno obezbjeđivanje finansijskih sredstava za sprovođenje Strategije predstavlja ne samo razvojni prioritet na nacionalnom nivou, već i važan element daljeg usklađivanja Crne Gore sa evropskim politikama u oblasti istraživanja, inovacija, industrijskog razvoja i pametne specijalizacije.

Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda?

Procjene finansijskih sredstava pripremane su u saradnji sa institucijama prepoznatim kao nosioci i partneri u realizaciji aktivnosti, koje su, na osnovu dosadašnjeg iskustva u sprovođenju sličnih programa, projekata i mjera, kao i raspoloživih stručnih i administrativnih kapaciteta, bile u mogućnosti da izvrše realističnu procjenu potrebnih sredstava za implementaciju aktivnosti iz svoje nadležnosti.

Ukupno posmatrano, može se konstatovati da su procjene finansijskih izdataka zasnovane na relevantnim institucionalnim iskustvima, postojećim strateškim i programskim okvirima i realnim pretpostavkama implementacije definisanih aktivnosti.

Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?

Ministarstvo finansija bilo je aktivno uključeno u proces planiranja i pripreme Strategije pametne specijalizacije Crne Gore 2026–2031 i pratećeg Akcionog plana 2026–2027, pri čemu je predstavnik Ministarstva finansija bio član Nacionalnog S3 tima, čiji je zadatak bio da, kroz inkluzivnu saradnju državnih i lokalnih institucija, akademske zajednice, privrede i civilnog sektora, doprinese daljoj razradi i finalizaciji Strategije, kao i pripremi akcionog plana za njenu implementaciju. Od početka 2026. godine organizovana su tri sastanka Nacionalnog S3 tima, na kojima su svi članovi uredno pozivani, dok su nakon sastanaka svim članovima dostavljani

relevantni materijali i radne verzije dokumenata.

Do sada nijesu zabilježene sugestije niti komentari predstavnika Ministarstva finansija na nacrt Strategije pametne specijalizacije Crne Gore 2026–2031 i prateći Akcioni plan 2026–2027.

Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa?

Sve pristigle sugestije i komentari relevantnih institucija i zainteresovanih strana evidentirani su i, gdje je ocijenjeno opravdanim i primjenjivim, integrisani u narativni dio Strategije pametne specijalizacije Crne Gore 2026–2031 i prateći Akcioni plan 2026–2027. Komentari i sugestije Ministarstva finansija nijesu zaprimljeni.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- **Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako.**
- **Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).**
- **Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.**

Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako.

U svim fazama procesa izrade Strategije pametne specijalizacije Crne Gore 2026–2031 korišćena je eksterna ekspertska podrška uz finansijsku podršku Udruženog istraživačkog centra Evropske komisije (JRC), Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), kao i iz sredstava Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija.

Eksterni konsultant angažovan od strane JRC-a pružao je podršku tokom sprovođenja kvantitativne analize ekonomskog, naučnog i inovacionog potencijala Crne Gore. U procesu izrade kvalitativne analize prioriternih oblasti, konsultanti su bili angažovani od strane Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija, dok su tokom sprovođenja Procesu preduzetničkog otkrivanja (EDP), kao i pripreme i finalizacije narativnog dijela Strategije i Akcionog plana, podršku pružali konsultanti angažovani uz podršku UNDP-a.

Eksterna ekspertska podrška korišćena je sa ciljem obezbjeđivanja metodološke usklađenosti procesa sa pristupom pametne specijalizacije Evropske unije i metodologijom JRC-a, kao i jačanja kvaliteta analitičkog, konsultativnog i strateškog dijela dokumenta.

Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).

U procesu pripreme Strategije pametne specijalizacije Crne Gore 2026–2031 konsultovan je širok spektar zainteresovanih strana iz privrednog sektora, akademske i naučno-istraživačke zajednice, inovacionog ekosistema, državnih i lokalnih institucija, organizacija civilnog društva, klastera, poslovnih asocijacija i drugih relevantnih aktera. Konsultacije su sprovedene kontinuirano tokom svih faza pripreme Strategije i Akcionog plana, kroz kvantitativnu i kvalitativnu analizu, Proces preduzetničkog otkrivanja, fokus grupe, dubinske intervju, radionice, sastanke i radne konsultacije sa predstavnicima različitih sektora, koje su detaljnije pojašnjene u okviru prethodnih odgovora.

Poseban značaj u procesu pripreme Strategije ima princip četvorostrukog heliksa, koji podrazumijeva aktivno uključivanje četiri ključna segmenta društva: privrede, akademske i naučno-istraživačke zajednice, državnog sektora i civilnog društva. Ovakav pristup omogućio je da Strategija bude zasnovana na stvarnim potrebama tržišta, razvojnim potencijalima države i zajednički definisanim prioritetima, uz obezbjeđivanje širokog stepena vlasništva nad procesom i budućom implementacijom Strategije. Uključivanje različitih aktera bilo je od posebnog značaja imajući u vidu da koncept pametne specijalizacije počiva na bottom-up pristupu i kontinuiranom dijalogu svih relevantnih zainteresovanih strana.

Dodatno, u proces pripreme Strategije bio je uključen i novoformirani Nacionalni S3 tim, sastavljen od predstavnika nadležnih institucija, akademske zajednice, privrede, inovacionih organizacija i civilnog sektora, čiji je zadatak bio da doprinese daljoj razradi i finalizaciji Strategije i Akcionog plana, kroz međuresornu i međusektorsku saradnju. Paralelno sa tim, važnu ulogu imao je i Savjet za inovacije i pametnu specijalizaciju,

savjetodavno tijelo Vlade Crne Gore, sastavljeno od predstavnika Vlade, državne uprave, lokalne samouprave, naučne, akademske i poslovne zajednice i istaknutih stručnjaka, koje upravlja koordinacijom inovacione politike i procesa pametne specijalizacije na nacionalnom nivou.

Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.

Tokom javne rasprave o Nacrtu Strategije pametne specijalizacije Crne Gore 2026–2031 sa Akcionim planom za period 2026–2027, pristigao je značajan broj komentara, prijedloga i sugestija od strane predstavnika akademske zajednice, stručne javnosti i drugih zainteresovanih strana. Konsultacije su bile usmjerene prvenstveno na dodatno unapređenje sadržaja prioritetnih oblasti, operativnih ciljeva, indikatora, kao i na jačanje povezanosti strateškog okvira sa nalazima procesa preduzetničkog otkrivanja (EDP), principima zelene i digitalne tranzicije i horizontalnim temama poput monitoringa životne sredine, istraživačke infrastrukture i rodne perspektive.

Prihvaćeni i djelimično prihvaćeni prijedlozi odnosili su se prije svega na dopune i unapređenje postojećeg teksta Strategije, uključujući dodatno jačanje vidljivosti nalaza EDP procesa u oblasti građevinarstva, unapređenje dijelova koji se odnose na monitoring životne sredine, digitalna rješenja u oblasti ICT-a, regenerativni i održivi turizam, kao i dopune koje se odnose na istraživačku infrastrukturu i zahtjeve Evropske unije u oblasti monitoringa zemljišta. Takođe, prihvaćene su sugestije koje se odnose na terminološka i stručna unapređenja pojedinih djelova teksta, dodatna metodološka pojašnjenja indikatora, kao i potrebu završne lekture dokumenta. U određenim slučajevima prijedlozi su djelimično prihvaćeni kroz prilagođavanje formulacija i integraciju pojedinih elemenata u postojeći strateški okvir, vodeći računa o očuvanju metodološke konzistentnosti Strategije i realnim institucionalnim i finansijskim kapacitetima za implementaciju.

S druge strane, nijesu prihvaćeni prijedlozi koji bi zahtijevali značajnu izmjenu metodološkog okvira Strategije, redefinisane prioritetnih oblasti ili uvođenje novih operativnih ciljeva i aktivnosti za koje u ovoj fazi nijesu postojali dovoljni empirijski, institucionalni ili finansijski preduslovi. Posebno se to odnosi na prijedlog uvođenja nove prioritetne oblasti „Pametna i održiva industrija i napredne tehnologije“, kao i na pojedine prijedloge za dodatne operativne ciljeve i nove aktivnosti u Akcionom planu. Kao obrazloženje navedeno je da su prioritetne oblasti definisane kroz sveobuhvatan analitički i participativni proces, uključujući kvantitativne i kvalitativne analize, ex-post evaluaciju i višefazni EDP proces, te da bi naknadno proširivanje prioriteta narušilo princip fokusiranja i dovelo do fragmentacije resursa. Istovremeno je naglašeno da postojeći strateški okvir i Akcioni plan ostavljaju prostor za razvoj dodatnih projekata i intervencija tokom implementacije Strategije, kao i kroz naredne dvogodišnje akcione planove i srednjoročnu evaluaciju.

7: Monitoring i evaluacija

- **Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?**
- **Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?**
- **Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?**
- **Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?**

Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?

Potencijalna prepreka može biti neblagovremeno usvajanje Strategije pametne specijalizacije Crne Gore 2026–2031, koje bi negativno uticalo na kontinuitet sprovođenja razvojnih i reformskih procesa u oblastima istraživanja, inovacija, digitalne i zelene tranzicije.

Imajući u vidu trenutnu dinamiku procesa evropske integracije i činjenicu da Crna Gora intenzivno radi na ispunjavanju obaveza iz pregovaračkog procesa, pravovremeno usvajanje ovog strateškog dokumenta predstavlja važan pokazatelj institucionalne odgovornosti, sposobnosti strateškog planiranja i usklađenosti sa evropskim politikama i prioritetima.

Dodatno, eventualno odlaganje usvajanja Strategije imatlo bi negativne posljedice po inovacionu, naučnoistraživačku i privrednu zajednicu u okviru definisanih prioritetnih oblasti, posebno u dijelu planiranja budućih aktivnosti, korišćenja dostupnih programa podrške i stvaranja stabilnog i predvidivog okvira za dalji

razvoj inovacionog ekosistema Crne Gore.

Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?

Kao i do sada, u skladu sa metodologijom Generalnog sekretarijata Vlade i metodološkim pristupom Udruženog istraživačkog centra Evropske komisije (JRC), osnov za praćenje sprovođenja Strategije predstavljaju dvogodišnji akcioni planovi. Dvogodišnji izvještaji obezbjeđuju integrisani pregled napretka u implementaciji Strategije, uključujući analizu trendova, identifikaciju sistemskih prepreka i definisanje preporuka za unapređenje sprovođenja mjera i aktivnosti.

U okviru svakog prioritnog sektora i strateškog cilja definisani su operativni ciljevi, u okviru kojih su utvrđene konkretne aktivnosti čija realizacija treba da doprinese ostvarivanju definisanih ciljeva Strategije. Praćenje stepena ostvarenosti ciljeva i realizacije aktivnosti vršice se na osnovu jasno definisanih indikatora uticaja, učinaka i rezultata.

Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?

Sistem monitoringa zasniva se na dvolinijskom pristupu definisanja ciljeva. Na strateškom nivou, za ključne indikatore uticaja i učinka definisane su početne vrijednosti (baseline) za 2025. godinu, prelazni ciljevi za 2028. godinu i finalni ciljni nivoi za 2031. godinu. Definisani strateški i operativni ciljevi navedeni su u Poglavlju 2: Ciljevi, dok su pripadajući indikatori, njihove početne i ciljane vrijednosti jasno i precizno dostupni u Akcionom planu dostavljenom uz narativni dio Strategije. Istovremeno, na operativnom nivou, kroz Akcioni plan za svaku pojedinačnu aktivnost definišu se početne vrijednosti u odnosu na prethodnu godinu, kao i ciljane vrijednosti za period 2026–2027, čime se obezbjeđuje kontinuirano, precizno i mjerljivo praćenje implementacije Strategije pametne specijalizacije Crne Gore 2026–2031.

Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

Sistem monitoringa i evaluacije primjene Strategije pametne specijalizacije Crne Gore 2026–2031 zasniva se na jasno definisanoj intervencionoj logici Strategije, koja povezuje ulazne resurse, aktivnosti, učinke, rezultate i dugoročne uticaje, čime se omogućava sistematsko praćenje doprinosa pojedinačnih mjera ostvarivanju strateških ciljeva.

U okviru Akcionog plana utvrđeni su nosioci realizacije aktivnosti, planirani datum završenja, potrebna finansijska sredstva i izvori finansiranja. Nadležne institucije, resorno zadužene za sprovođenje aktivnosti u okviru prioritnih oblasti, dostavljaju periodične izvještaje Ministarstvu prosvjete, nauke i inovacija o stepenu realizacije aktivnosti iz svoje nadležnosti. Kontinuiranim praćenjem implementacije identifikovaće se ostvareni napredak, potencijalne manjkavosti u realizaciji, kao i uzroci i prepreke nastale tokom sprovođenja Strategije. Jasna podjela odgovornosti između institucija obezbjeđuje funkcionalnost sistema monitoringa i evaluacije, uključujući prikupljanje podataka, analizu pokazatelja i definisanje preporuka za unapređenje politika.

Imajući u vidu da Strategija pametne specijalizacije ima status nacionalnog krovno dokumenta u oblasti inovacija i razvoja zasnovanog na znanju, pratiće se i blagovremeno usklađivanje drugih sektorskih politika sa politikom pametne specijalizacije, kao i njihov međuzavisni uticaj na ostvarivanje definisanih ciljeva i indikatora Strategije. Monitoring i evaluacija sprovodiće se kroz institucionalni okvir definisan Strategijom, uz koordinacionu ulogu Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija, aktivno učešće Nacionalnog S3 tima, inovacionih radnih grupa i drugih relevantnih institucija i zainteresovanih strana uključenih u implementaciju Strategije. Poseban fokus biće stavljen na kontinuirano praćenje efekata sprovedenih mjera, usklađenost sa nacionalnim i evropskim razvojnim prioritetima, kao i na pravovremeno prilagođavanje politika novim tehnološkim, tržišnim i društvenim okolnostima, u skladu sa principima kontinuiranog Procesu preduzetničkog otkrivanja.

Datum i mjesto

28.05.2026. godine, Podgorica

Starješina organa

Anđela Jakšić-Stojanović

MINISTARKA
prof. dr Anđela Jakšić-Stojanović